

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep

0030 OSLO

Deres ref:
19/6342

Vår ref:
ONYH/ASTO

Dato:
7. februar 2020

Høring om gjennomføring av direktiv 2014/26/EU om kollektiv rettighetsforvaltning – NRKs høringsuttalelse

1. Innledning – NRKs generelle bemerkninger til lovforslaget

Det vises til Kulturdepartementets høringsbrev datert 6. desember 2019 med høringsfrist 7. februar 2020. Norsk rikskringkasting AS (NRK) leverer herved inn rettidig høringsuttalelse.

Forslaget til ny lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett gjennomfører direktiv 2014/26/EU om kollektiv rettighetsforvaltning i norsk rett. I tillegg er det fremmet forslag til endringer i åndsverkloven og forskrift til åndsverkloven knyttet til lovens rekkevidde for nærstående rettigheter, i hovedsak om forholdet mellom vederlagsplikten til Gramo og avgiftsplikten til FFUK.

NRK støtter forslaget til ny lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett som sørger for transparens og kontroll av forvaltningen av opphavsrettigheter. Dette sikrer tilliten til avtaleordningen og stiller krav til bedre informasjon om forvaltningen av slike kollektivavtaler både til brukerne av rettigheter så vel som rettighetshaverne.

NRK har noen bemerkninger til enkelte av forslagene til den nye loven, og vi vil redegjøre for disse i pkt. 2.

2. Bemerkninger til lovforslaget om kollektiv forvaltning av opphavsrett

2.1. Lovens virkeområde – avgrensning mot tariffavtaler

NRK kan ikke se at departementet har uttalt seg om hvorvidt lovforslaget kan få noen innvirkning på tariffavtaler mellom arbeidsgivere og ansatte som overdrar sin opphavsrett til arbeidsgiver.

Slik NRK forstår direktivet og lovforslaget, så er det ikke ment at de nye reglene skal få anvendelse på slik overdragelse av opphavsrett. I utkastets § 3 nr. 1 og 2 defineres forvaltningsorganisasjonene som organisasjoner som har fullmakt til å forvalte medlemmers opphavsrettigheter, og som har dette som sitt eneste eller viktigste formål. Fagforeninger som inngår tariffavtaler med arbeidsgivere kan ikke sies å oppfylle disse vilkårene i § 3, da forvaltning av opphavsrett ikke er det sentrale formålet med foreningene. I direktivets fortale nr. 56 avgrenses også direktivets virkeområde mot foreningsfriheten i arbeidsforhold. De omfattende reglene for forvaltning og rapportering av bruk av opphavsrett er dessuten lite hensiktsmessige for overdragelse av rettigheter i arbeidsforhold.

Det må derfor være klart at den nye loven ikke får anvendelse på tariffavtaler som også inneholder overdragelse av opphavsrett fra ansatte til arbeidsgivere. NRK ber om at dette presiseres i forarbeidene for å unngå enhver tvil om spørsmålet.

2.2 Valg av forvaltningsorganisasjon mv. - pkt. 2.4.4.2

NRK er enig med departementet i at det ikke skal være mulig å organisere seg bort fra rettighetene artikkel 5 gir, se side 30 i høringsnotatet. NRK støtter departementets presisering om at retten til å tilbakekalle en fullmakt også gjelder overfor medlemsorganisasjoner som er medlem av en kollektiv forvaltningsorganisasjon, samt at denne retten også gjelder der fullmakten er gitt i henhold til organisasjonens vedtekter. Det bes om at det går klarere frem at presiseringen i § 7 tredje ledd også gjelder når fullmakt gis iht. § 5 første ledd.

2.3. Organisasjonens forhold til brukere – kapittel 2.7

NRK støtter departementets gjennomføring av direktivets artikkel 16 (2) i lovforslaget § 27 og er enig i departementets forståelse av bestemmelsen. Utformingen av § 27 har et klart konkurranserettslig preg og har som formål å styrke brukernes stilling overfor organisasjoner som gjerne har en sterk markedsstilling.

NRK støtter departementet i dets syn på at bestemmelsen retter seg mot den kollektive forvaltningsorganisasjonen, og at bestemmelsens forpliktelser påhviler organisasjonen slik at den «ikke [kan] angripe en inngått avtale med påstand om at det avtalte vederlaget er for lavt», se side 48 i høringsnotatet. Dette er en naturlig følge av at det ofte er organisasjonen selv som setter de aktuelle tariffene eller satsene for bruken, i samsvar med direktivets krav om bl.a. «rimelige forhold». At organisasjonen etterpå skal kunne kreve ytterligere betaling vil vært lite rimelig. NRK er derfor enig i departementets tolkning av bestemmelsen.

2.4 Innsyn og informasjonsplikt – pkt. 2.8.4

I pkt. 2.8.4 i høringsnotatet redegjør departementet nærmere for reglene om innsyn og informasjonsplikt hos forvaltningsorganisasjonene i §§ 30-34. Disse bestemmelsene er viktige for å opprettholde tilliten til organisasjonenes forvaltning av opphavsrettigheter og vederlag. Brukernes rett til innsyn i direktivets art. 20 foreslås regulert i utkastet til § 32. Det oppstilles krav om at innsynskravet må være «begrunnet». NRK er skeptisk til å sette strenge vilkår for avtaleparters rett til innsyn i sentral informasjon om forvaltningen av opphavsrett og vederlag i avtaler. NRK støtter derfor departementet når de på side. 52 uttaler at terskelen for innsyn bør være lav. Det bør ikke være slik at organisasjonene skal foreta en overprøving av om den som ber om innsyn har et reelt behov for dette.

Behandlingen av innsynskrav bør også behandles raskt for å sikre at innsynsretten når sitt formål. NRK støtter derfor departementets krav om av rask behandlingstid på side 52 i høringsnotatet.

Departementet ber på side 53 om innspill til om loven bør regulere adgangen til å ta behandlingsgebyr for innsynskrav iht. § 32. NRK mener prinsipielt at innsynskrav fra brukere og rettighetshavere ikke bør belastes med gebyr, da dette kan begrense formålet med gjennomsiktighet og kontroll med virksomheten. En forvaltningsorganisasjon bør være i stand til å gi informasjon om sin virksomhet til brukere og rettighetshavere som er direkte berørt av deres virksomhet. Krav om innsyn fra for eksempel lisenstakere som NRK vil normalt være begrunnet i behov for å få informasjon om relevante forhold knyttet til avtalens gjennomføring, og det er ikke rimelig at man skal måtte betale for slik informasjon.

Innsynsrett etter loven bør følge det grunnleggende offentlighetsprinsippet, og NRK er motstander av at man skal regulere en gebyrplikt for innsyn.

For det tilfelle at organisasjonene skal kunne ta seg betalt for innsyn, bør gebyrene holdes på et lavt nivå i tråd med prinsippene i offentlegforskriftas § 4.

2.5 Grensekryssende lisensiering av nettrechtigheter til musikkverk – kap. 2.9

I forslaget til § 45 gjøres det unntak fra reglene i kapittel 9 om grensekryssende lisensiering for nettrechtigheter til musikkverk som er nødvendige for kringkastingsforetak.

Unntaket for «nettmateriale» gjelder uansett når materialet gjøres tilgjengelig for allmennheten, jf. direktivet 32. NRK ber om at dette går tydeligere frem av lovforslaget i § 45, og foreslår et tillegg som svarer til tillegget i den svenske loven (Lag (2016:977) om kollektiv förvaltning av upphovsrätt kap.11 § 2):

«Det gäller oavsett när det kompletterande materialet görs tillgängligt för allmänheten.»

NRK forutsetter at kravet om samtidig tilgjengeliggjøring for allmenheten er teknologinøytralt, slik at unntaket også omfatter lineær tilgjengeliggjøring via f.eks. Internett.

2.6 Tvisteløsning – punkt 2.10.2

NRK er enig med departementet i at gjeldende regler om tvisteløsning tilfredsstiller kravene i både artikkel 34 om alternativ tvisteløsning og artikkel 35 om domstolsbehandling og tvisteløsning.

På side 67 i høringsnotatet ber departementet om innspill til om det er behov for å utvide Vederlagsnemdas kompetanse til også å omfatte tvister om vederlag og foreslåtte avtalevilkår utenfor tvangs- og avtalelisensområdet.

NRK inngår årlig en rekke avtaler som i så fall ville vært berørt av en slik ordning. Basert på egne erfaringer kan vi ikke se at det er noe behov for å utvide nemdas kompetanse på dette området. Det er viktig å opprettholde det grunnleggende prinsippet om avtalefrihet og partenenes autonomi i avtaleforhandlinger. NRK er derfor enig med departementet i at det ikke er hensiktsmessig å utvide Vederlagsnemdas kompetanse på dette området.

2.7 Godkjenningsordning for avtalelisens – alternativ II – pkt. 2.12

I pkt. 2.12 i høringsnotatet legger departementet frem to alternativer for godkjenningsordninger knyttet til kollektive forvaltningsorganisasjoner.

NRK støtter departementets alternativ II om å avvikle dagens godkjenningsordning for avtalelisens med en notifikasjonsordning til Patentstyret, se høringsnotatet s. 82 flg. En slik ordning vil føre til en raskere og smidigere behandling av avtalelisensordninger, samtidig som den kan kontrolleres i etterkant. NRK støtter derfor også den foreslåtte endringen av åndsverklovens § 63 (3) alternativ II.

I tråd med dette støtter NRK også forslaget til § 3-1 alternativ II i forskrift til åndsverkloven. Bestemmelsen tydeliggjør forvaltningsorganisasjonenes plikt til å gi innsyn i nødvendige opplysninger til Patentstyret, slik at det kan utøve sitt tilsyn.

3. Oppsummering

NRK ber om at ovennevnte innspill blir vurdert og hensyntatt i høringsprosessen.

Med vennlig hilsen

for 

Olav A. Nyhus

Direktør NRK Juridisk og stab

olav.nyhus@nrk.no